

Gods geheugen in een digitaal tijdperk

Het is nuttig om de volgende Bijbelpassages vooraf door te lezen: Exodus 32,32; Openbaring 20,11-15; Psalm 56,9; Lukas 10,20; Filippenzen 4,3.

1 Inleiding

“Hey! Ik zit steeds meer te worstelen met iets en weet niet goed wat ik ermee moet... 😬

Het is gewoon zo bizar hoeveel Google, Meta en al die andere techgiganten over ons weten. Letterlijk ALLES wordt opgeslagen - waar ik ben, wat ik zoek, koop, bekijk, voel... zelfs mijn meest persoonlijke momenten. En het ergste is dat ik steeds minder controle heb over wat er van mij bekend is. Soms denk ik dat ik zelf kies wat ik doe online, maar eigenlijk word ik constant gestuurd door algoritmes die me dingen laten zien die zij willen dat ik zie. Het voelt alsof mijn vrijheid langzaam wordt weggenomen zonder dat ik het echt doorheb.

En dan besef je dat al die domme dingen die je ooit hebt gegoogeld of gepost voor altijd bewaard blijven... Er is geen fresh start meer mogelijk. Alle fouten en fases blijven je achtervolgen 😬

Het maakt me echt onrustig dat deze bedrijven zoveel macht hebben en we er eigenlijk niets tegen kunnen doen. Overheden zijn zo afhankelijk van hen dat er nauwelijks controle is.

Hoe ga jij hiermee om eigenlijk? Heb je daar als gelovige een andere kijk op, of worstelt jij er ook mee?”

- *Je krijgt van een bevriende collega (geen kerkelijke achtergrond) dit appbericht. Wat schrijf je terug?*
- *Hoe ga jij om met het besef dat je digitale sporen permanent zijn?*

2 Gods boek in het Oude Testament

De eerste keer dat er over een boek van God wordt gesproken, is in een emotioneel gesprek tussen Mozes en de HEER. God is diep ontstemd over de zonde met het gouden kalf. Wanneer de HEER afstand wil nemen van het volk, werpt Mozes zich op als bemiddelaar en zegt: "Schenk hun vergeving voor die zonde. Wilt U dat niet, schrap mij dan uit het boek dat U geschreven hebt." (Exodus 32,32) De nadruk ligt bij 'het boek' op drie aspecten: de bron (van de HEER), vastlegging voor de toekomst en de suggestie van foutloosheid (God schrijft de juiste tekst). In dit boek kun je beschreven staan -- en je kunt er ook uit verwijderd worden. Voor Mozes gaat het hier om sterven, niet om veroordeling tot in eeuwigheid. Als de HEER Israël niet vergeeft, heeft het leven voor Mozes geen zin meer. Ook elders spreekt het Oude Testament over 'opgeschreven zijn'. Jesaja zegt over het herstel van Jeruzalem: "alle mensen in Jeruzalem die ten leven opgeschreven zijn." (Jesaja 4,3) Dit wijst op ruimte om voor en met God te leven. Maar het kan ook anders: Jeremia spreekt over koning Jechonja wiens leven mislukt is. (Jeremia 22,30)

- *'Mislukt leven', bestaat dat wel?*
- *Geeft het je troost of onrust dat God alles bijhoudt? Leg uit waarom.*

3 Het boek van het leven in het Nieuwe Testament

De beeldspraak van het 'boek des levens' uit het Oude Testament wordt door de Heer en de christelijke gemeente overgenomen. De Heer zelf: "Verheug je er echter niet over dat de geesten zich aan jullie onderwerpen, maar verheug je erover dat jullie namen in de hemel zijn opgetekend." (Lukas 10,20) Jezus gebruikt dit beeld om het belang van individuele redding te benadrukken. De heilige apostel Paulus schrijft aan de Filippenzen over medewerkers "van wie de namen in het boek van het leven staan." (Filippenzen 4,3) "In het gedenboek van God opgetekend staan," schrijft commentator

Floor, "is een grotere eer dan vermeld worden in de geschiedenisboeken van de mensheid." Mogelijk speelt hier mee dat de eerste christenen te maken kregen met vervolging. "Wanneer God roept tot het evangelie, houdt Hij boek van hen die tot het leven zijn geroepen. God werkt aan iets dat blijvend en definitief is." In Openbaring lezen we: "Wie overwint, zal zich ook in het wit kleden. Ik zal zijn naam niet uit het boek van het leven schrappen, maar juist voor hem pleiten ten overstaan van mijn Vader en zijn engelen." (Openbaring 3,5) Deze belofte heeft haar achtergrond in de toenmalige context: de Griekse wereld kende registers met namen van burgers, en er zijn voorbeelden bekend van het uitwissen van namen uit registers voor executies.

- *Wat betekent het voor jou persoonlijk dat je naam 'in de hemel opgetekend' zou zijn? Kunnen wij het van anderen weten of zij 'opgetekend' staan?*
- *Hoe verhoudt zich de belofte dat Jezus 'voor je pleit' tot het idee van een oordeel?*

4 Het laatste oordeel: boeken geopend

In het laatste Bijbelboek lezen we over het eindoordeel: "Toen zag ik een grote witte troon en Hem die daarop zat. De aarde en de hemel vluchtten van Hem weg en verdwenen in het niets. Ik zag de doden, groot en klein, voor de troon staan. Er werden boeken geopend. Toen werd er nog een boek geopend: het boek van het leven. De doden werden geoordeeld op grond van wat in de boeken stond, naar hun daden." (Openbaring 20,11-12)

Commentatoren wijzen erop dat het hier gaat om een opstanding van ongelovigen. Het boek des levens is wel aanwezig, maar wordt kennelijk niet geraadpleegd voor het oordeel. De vraag is waarom dit boek dan toch geopend wordt. Is het om er alsnog namen in bij te schrijven? Of wordt dit boek alleen geopend als openbaar bewijs van de namen die erin staan?

Belangrijk is dat de doden worden geoordeeld naar hun werken, niet naar wat over hen in eeuwigheid is vastgesteld. Het boek van het Lam (Openbaring 21,27) is tot stand gekomen in de loop van de geschiedenis, door het historische gebeuren van Christus aan het kruis.

- *Wat betekent het dat mensen worden geoordeeld 'naar hun daden'? Hoe verhoudt zich dat tot genade?*
- *Wat betekent het dat het boek van het leven gebaseerd is op Christus' offer aan het kruis?*

5 Gods boeken in onze tijd

Het thema van 'Gods boeken' is niet vanzelfsprekend hanteerbaar in de hedendaagse Nederlandse mentaliteit. Er zijn pro's en contra's.

Waarom het thema aanspreekt: Er is verlangen naar rechtvaardigheid en rekenschap. Mensen willen dat goed en kwaad erkend worden. Het idee dat 'alles wordt bijgehouden' resoneert met morele intuïties en is herkenbaar in de digitale cultuur. Het kan troost geven aan wie onrecht lijdt: God vergeet niet wat mensen overkomt (Psalm 56: 'Vang mijn tranen op in uw kruik'). Het is een sterk symbool voor identiteit: het idee 'in het boek van het leven te staan' appelleert aan de vraag: ben ik gekend? Doe ik ertoe?

Waarom het thema moeilijk ligt: Er is afkeer van 'boeken' als oordeel of dreiging. Het beeld van goddelijke boekhouding kan overkomen als benauwend of moralistisch. Moderne Nederlanders zien zichzelf als autonome individuen; het idee dat een hogere macht alles registreert botst met dit gevoel. Het klassieke beeld van God als Rechter past niet goed bij de moderne nadruk op God als liefdevolle aanwezigheid. In een beeldcultuur is het idee van een geschreven boek abstract.

- *Herken je de spanning tussen verlangen naar rechtvaardigheid en afkeer van oordeel?*
- *Hoe zou je het beeld van 'Gods boeken' uitleggen aan iemand die daar moeite mee heeft?*

- *Welke moderne beelden zouden beter werken dan 'boeken' om Gods geheugen uit te drukken?*

6 God met een gezicht

Het belangrijkste is misschien wel: kan het beeld 'boeken van God' verbonden worden met een Godsbeeld dat de kwaliteiten van Jezus Christus draagt? In het christelijk geloof is Jezus de zichtbare gestalte van de onzichtbare God. (Kolossenzen 1,15) Hij toont Gods karakter: liefdevol, vergevingsgezind, rechtvaardig, maar ook confronterend en waarheidsgetrouw.

Dit betekent voor het laatste oordeel:

Transparantie in relatie - Jezus leeft onder de mensen en nodigt uit tot een persoonlijke relatie.

Oordeel met genade - in Jezus zien we dat oordeel niet alleen over regels gaat, maar over het hart (denk aan de vrouw die op overspel werd betrapt).

Overgave - Jezus ondergaat zelf het oordeel aan het kruis.

Waar Big Tech macht zonder gezicht vertegenwoordigt, is God in Christus macht met een gezicht - een gezicht dat huilt, lacht, lijdt en liefheeft. Waar Big Tech ons observeert zonder ons te kennen, kent Christus ons door en door en nodigt uit tot een vrije relatie. Waar Big Tech beïnvloeding en controle wil, gaat God voor herstel, verzoening en vrij leven. Waar Big Tech ondoorzichtig manoeuvreert, is Jezus open en direct.

- *Hoe verandert het beeld van het laatste oordeel als je weet dat Jezus de rechter is?*
- *Welke verschillen zie je tussen de manier waarop God en Big Tech met 'data' omgaan?*

Om verder te lezen en te bespreken

- **Bijbelteksten:** Exodus 32,15-35; Psalm 139; Openbaring 20-22; Johannes 8,1-11
- **Catechismus:** De Heidelbergse Catechismus, zondag 19 over het laatste oordeel